

Samisk helseplan

Lavangen kommune

Pleie- rehabilitering og omsorgsavdelingen (pro - avdelingen)
2017-2021

FORORD

Samisk helseplan er ment å være et styringsverktøy for Lavangen kommune. Planen har et langsiktig og overordnet perspektiv, og skal sikre at kommunen oppfyller sin plikt etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Målet med planen er at Pleie- rehabilitering og omsorgsavdelingen (Pro - avdelingen) skal være aktivt med å bidra for å utvikle og styrke samisk språk, kultur og levesett. Dette for å gi innbyggerne tilrettelagte tjenester, som inneholder verdiene respekt, kvalitet og trygghet.

Planen skal synliggjøre en langsiktig strategi for hvordan Pro - avdelingen hensiktsmessig kan benytte sine ressurser, og med det perspektiv, og ivareta den samiske befolkningen i kommunen.

Planen har en tidshorisont fram til 2021, og det vil være naturlig å rullere planen i hver kommunestyreperiode. Planen må suppleres med årsplaner, slik at tiltakene iverksettes under tiden planen gjelder.

Det er utarbeidet mål og strategier for planperioden. Oppfølging av planen skal inngå i en årlig tilstandsrapport felles for helse og omsorg.

Planen er utarbeidet gjennom arbeidsmøter, i fellesskap med Ástávuona Giellagoahhtie (AG) og med ledere i Pro - avdelingen.

FORORD

Innhold

2.0 BAKGRUNN	4
2.1 LOVGRUNNLAG	4
2.2 UTFORDRINGSBILDET	4
2.3 TOLKETJENESTE.....	5
3.0 OVERORDNET MÅL	5
3.1 HOVEDMÅL	5
4.0 MÅLGRUPPER	6
4.1 Kommunens innbyggere:.....	6
4.2 Kommunens ansatte i Pro - avdelingen:.....	6
5.0 MÅL OG TILTAK FOR PLANPERIODEN 2017-2021	7
6.0 EVALUERING AV PLANEN	8
7.0 Sammendrag.....	8

Samisk helseplan

Lavangen kommune

Pleie- rehabilitering og omsorgsavdelingen (pro - avdelingen)
2017-2021

FORORD

Samisk helseplan er ment å være et styringsverktøy for Lavangen kommune. Planen har et langsiktig og overordnet perspektiv, og skal sikre at kommunen oppfyller sin plikt etter helse- og omsorgstjenesteloven.

Målet med planen er at Pleie- rehabilitering og omsorgsavdelingen (Pro - avdelingen) skal være aktivt med å bidra for å utvikle og styrke samisk språk, kultur og levesett. Dette for å gi innbyggerne tilrettelagte tjenester, som inneholder verdiene respekt, kvalitet og trygghet.

Planen skal synliggjøre en langsiktig strategi for hvordan Pro - avdelingen hensiktsmessig kan benytte sine ressurser, og med det perspektiv, og ivareta den samiske befolkningen i kommunen.

Planen har en tidshorisont fram til 2021, og det vil være naturlig å rullere planen i hver kommunestyreperiode. Planen må suppleres med årsplaner, slik at tiltakene iverksettes under tiden planen gjelder.

Det er utarbeidet mål og strategier for planperioden. Oppfølging av planen skal inngå i en årlig tilstandsrapport felles for helse og omsorg.

Planen er utarbeidet gjennom arbeidsmøter, i fellesskap med Ástávuona Giellagoahhtie (AG) og med ledere i Pro - avdelingen.

FORORD

Innhold

2.0 BAKGRUNN	4
2.1 LOVGRUNNLAG	4
2.2 UTFORDRINGSBILDET	4
2.3 TOLKETJENESTE	5
3.0 OVERORDNET MÅL	5
3.1 HOVEDMÅL	5
4.0 MÅLGRUPPER	6
4.1 Kommunens innbyggere:	6
4.2 Kommunens ansatte i Pro - avdelingen:	6
5.0 MÅL OG TILTAK FOR PLANPERIODEN 2017-2021	7
6.0 EVALUERING AV PLANEN	8
7.0 Sammendrag	8

2.0 BAKGRUNN

Lavangen kommune har ca 1100 innbyggere. I overkant av 20% av befolkningen i Lavangen kommune har samisk etnisk bakgrunn. Den største andelen av den samiske befolkningen er bosatt i bygdene Spansdalen og Fossbakken.

Det er fortsatt en del av befolkningen som snakker samisk i dagligtale. Dette gjelder både på Fossbakken og i Spansdalen.

De av befolkningen født før 1948- 1950, tilhørende bygda Spansdalen, har det til felles at de fleste har samisk som morsmål.

2.1 LOVGRUNNLAG

- Pasient- og brukerrettighetsloven.
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.
- I 1988 ble de samiske rettigheter tatt inn i Grunnloven. Rettighetene følger i dag av Grunnlovens § 108, hvor det heter at "Det paalegger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfunsliv". Det første samerettsutvalget ble nedsatt i 1980.
- LOV 1987-06-12 nr 56: Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). Sameloven trådte i kraft i 1989.

2.2 UTFORDRINGSBILDET

Kultur er bevegelig og dynamisk og i stadig endring og utvikling.

Samenes felles historie kan ha betydning for den enkeltes helse, og hvordan den enkelte opplever møter med helse- og omsorgstjenestene. Det er vanskelig på forhånd å si noe om hvilken betydning dette har i livet til den enkelte. Ved utformingen av tjenestetilbudet må samisk kultur og historie være faktorer som må tas særskilt hensyn til. Hvordan dette skal gjøres må vurderes individuelt.

I Lavangen har den samiske befolkningen vært en minoritet, og den offentlige fornuftspolitikk og stigmatisering har satt spor.

I dag kan det være vanskelig å synliggjøre det særegne ved den samiske kulturen, tross at både kulturen og språket er levende.

Helsepersonell møter ikke en kultur som sådan, men en person som er preget av ulike kulturelle påvirkninger som uttrykkes individuelt. Selv om det er individuelle og lokale forskjeller, kan det likevel være mulig å si noe om de historiske, sosiale og kulturelle rammene som mange samer har levd sine liv innenfor. Det er av stor betydning at helse- og

omsorgspersonell har kunnskap om dette, for å kunne tilby samiske brukere likeverdige tjenester.

2.3 TOLKETJENESTE

Lik tilgang til helse- og omsorgstjenester av god kvalitet forutsetter i mange tilfeller tilrettelagt informasjon og kommunikasjon ved hjelp av tolking. God kommunikasjon og gjensidig forståelse er grunnleggende i møtet mellom pasient og helsepersonell.

Samisk språkløst gir alle samisktalende rett til å bruke morsmålet i møte med offentlige helsetjenester. Dersom ikke etatene har samisktalende ansatte, må det anskaffes tolk.

Dette kan innebære at offentlig ansatte som ikke behersker samisk må bruke tolk. Tolketjenesten er en rettighet pasienten har, og som helsepersonell ikke kan velge å se bort fra selv om de opplever at kommunikasjonen går bra på norsk.

Helse- og omsorgspersonell har ansvar for eventuelt å bestille tolk med nødvendige kvalifikasjoner.

3.0 OVERORDNET MÅL

Generelle målsettinger er at Pro - avdelingen skal levere gode helse- og omsorgstjenester. Likeverdige tjenester til hele befolkningen er et uttalt mål for helse- og omsorgstjenesten. Dette innebærer at ansatte skal styrke den enkeltes verdighet, trygghet og selvstendighet.

Lavangen kommune er med i Forvaltningsområdet for samisk språk. Dette innebærer at det er tatt et aktivt valg i forhold til ivaretagelse av den samiske kulturen og det samiske språket.

Forvaltningsområdet består av kommuner der samisk og norsk er fullstendig likestilte språk i offentlig forvaltning. Innbyggerne i disse kommunene har rett til å bruke samisk i møte med offentlige etater.

3.1 HOVEDMÅL

- Hovedmålet er å øke kunnskapen om, og se behovet for å tilrettelegge tjenestetilbudene til den samiske befolkningen. Kunnskapsoverføringen bør foregå over tid og være en vedvarende prosess. Fagkunnskap må kombineres med språk- og kulturkunnskap.
- Samisk språk og kultur skal vektlegges innen helse- og omsorgssektoren og være implementert i Pro - avdelingen, og hos den enkelte tjenesteutøver.

- For å kunne ivareta et likeverdig tjenestetilbud til den samiske befolkning er det ikke nødvendigvis tilstrekkelig at enkeltpersoner behersker samisk språk eller kjenner til samisk kultur og historie. Det er nødvendig at hele institusjonen bærer preg av kunnskap og respekt for samiske forhold. Pro - avdelingen skal arbeide for å være en kulturbærer, og ta ansvar for å ta vare på lokale tradisjoner, språk og skikker.
- Helsepersonell som ikke behersker samisk må tilbys opplæring i samisk språk og kulturforståelse.
- Ansatte ved Pro - avdelingen skal ha kjennskap til dagligdagse ord som brukes for å dekke primærbehov.

4.0 MÅLGRUPPER

4.1 Kommunens innbyggere:

- beboere på Lavangsheimen
- brukere av hjemmetjenesten
- brukere av psykisk helsetjeneste
- pårørende

4.2 Kommunens ansatte i Pro - avdelingen:

- ledere
- fagarbeidere
- assistenter
- miljøterapeuter
- sykepleiere

5.0 MÅL OG TILTAK FOR PLANPERIODEN 2017-2021

MÅL	Tiltak	Fremdriftsplan	Målgruppe	Ansvar
SPRÅK: Samisk språklige brukere av tjenesten skal kunne gjøre seg forstått på samisk Motivere ansatte til å bruke samisk språk.	Høyne språk - kompetansen, og gi permisjon med lønn, til ansatte som tar formelle kurs i samisk språk	2017- 2021 Årlig	Ansatte i Pro - avdelingen	Pro - avdelingen Språksenteret
	Helsepersonell som ikke behersker samisk tilbys opplæring i muntlig samisk språk med vekt på nøkkelsetninger knyttet til pleie og stell.	To ganger i plan-perioden	Ansatte i Pro - avdelingen	Pro - avdelingen Språksenteret
	Bruk av Tolketjeneste	Kontinuerlig	Helsepersonell Brukere	Pro - avdelingen
KULTUR: Ansatte i Pro-avdelingen skal ha grunnleggende kompetanse om samisk språk, kultur og identitet, samt bevisstgjøres på hva språk, kultur og identitet betyr for folks helse og sosiale forhold.	Kompetanseheving for ansatte i Pro - avdelingen om samisk kultur og historie. Innebærer refleksjon over egen praksis, kunnskap, egne holdninger og verdier, og hvordan disse kommer til uttrykk og får betydning i møtet med den samiske befolkningen.	2017-2021	Ansatte i Pro - avdelingen	Pro - avdelingen
SYNLIGGJØRING: Synliggjøre samisk språk, kultur og samfunnsliv i Pro - avdelingen.	Samisk skilting og utsmykning på Lavangsheimen. Giehkkoangoahchie (Samisk kjøkken) Samisk sansehage	2017-2021	Beboere Kommunalt ansatte. Pårørende Besøkende	Pro - avdelingen Språksenteret

<p>REKRUTTERING:</p> <p>Rekruttering av fagutdannet personell med samisk språk- og kultur bakgrunn.</p>	<p>Vurdere stipendordning og lønnstilskudd.</p> <p>I utlysningstekst skal samisk kompetanse etterspørres, og gis fortrinn ved ellers like kvalifikasjoner. *</p>		<p>Sykepleiere</p> <p>Fagarbeidere</p> <p>Assistenter</p> <p>Miljøterapeuter</p>	<p>Rådmann</p>
--	--	--	--	----------------

6.0 EVALUERING AV PLANEN

Planen skal være til evaluering hvert 4. år. Pro - avdelingen har ansvaret for dette.

7.0 Sammendrag

Det kreves en stor satsing om Lavangen kommune skal lykkes i å gi samiske brukere og pasienter et tilbud i forhold til muligheten for å bruke samisk språk jfr. reglene i språkloven.

For å yte en helhetlig omsorgstjeneste er det nødvendig at helse- og omsorgspersonell har kunnskap om sosiale, historiske og lokale kulturelle faktorer som kan ha betydning i møtet med samiske pasienter/ brukere.

*) se vedtale - vedlagt

Samepolitisk utvalg

MELDING OM POLITISK VEDTAK - SAMISK HELSEPLAN

Kommunestyret behandlet saken i møte 01.11.2018 sak 40/18. Følgende vedtak ble fattet:

1. Forslag til samisk helseplan for Lavangen kommune for planperioden 2017-2021, godkjennes.
2. Planens side 8, vedr. mål for rekruttering, under tiltak: siste setning etter komma sløyfes følgende " og gis fortrinn ved ellers like kvalifikasjoner".

Med hilsen

Evy Hansen
førstesekretær

Kopi til:
PRO-leder